

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ ТУРИЗМУ

ТЕМА1. Кризові явища:
класифікація та циклічність.
Життєвий цикл підприємства та
стійкість його розвитку

Тематичний план навчальної дисципліни «Антикризове управління в сфері туризму» для студентів спеціальності 242 «Туризм»

/п	Назва модуля (розділу), теми	Кількість годин за видами занять			
		аудиторні заняття			поза-аудиторні заняття
		а-зом	екції	практичні	самостійна робота
Модуль 1 «Кризи у системі туристичного бізнесу України»					
1	Кризові явища: класифікація та циклічність. Життєвий цикл підприємства та стійкість його розвитку	9	2	-	6
2	Заходи державного антикризового регулювання	9	2	2	6
3	Сутність та особливості антикризового управління в сфері туризму	12	4	2	6
4	Діагностика виникнення і розвитку кризового процесу в туризмі	10	2	2	6
Модуль 2 «Організаційно-економічний механізм антикризового управління туристичним підприємством»					
5	Стратегія і тактика антикризового управління в туризмі	10	2	2	6
6	Банкрутство, ліквідація та санація як методи антикризового управління в сфері туризму	10	2	2	6
7	Особливості кадрового менеджменту в кризових ситуаціях	10	2	2	6
8	Технологія антикризового управління на туристичних підприємствах	10	2	2	6
9	Ризики в антикризовому управлінні	10	2	2	6
	Разом	90	20	16	54

ТЕМА1. Кризові явища: класифікація та циклічність. Життєвий цикл підприємства та стійкість його розвитку

1. Сутність, класифікація та фази кризових явищ
2. Концепція життєвого циклу підприємства
3. Причини виникнення криз на етапах життєвого циклу підприємства.
4. Стійкість підприємства і кризи

1. Сутність, класифікація та фази кризових явищ

Криза — це переломний етап функціонування будь-якої системи, коли вона піддається впливу ззовні або зсередини, що потребує від неї якісно нового реагування.

Основна особливість кризи полягає в тому, що вона загрожує руйнацією системи (частково або повністю).

Монографічний аналіз поняття «криза»

Автор	Визначення кризи
Л.П. Білих [5]	Крайнє загострення суперечностей розвитку; наростаюча небезпека банкрутства, ліквідації; переломний момент в процесах змін.
И.А. Бланк [6]	Стан, при якому господарюючий суб'єкт не здатний здійснювати фінансове забезпечення своєї господарської діяльності.
С.Я. Салига [12]	Фаза розбалансованості діяльності суб'єкта господарювання і втрати можливостей управління фінансовими відносинами.
Л.А. Трісвятський [13]	Об'єктивний економічний процес, який можна регулювати, якщо кризовий стан був своєчасно виявлений.
А.Д. Чернявський [14]	Переломний етап у функціонуванні будь-якої системи, на якому вона піддається дії ззовні або зсередини, що вимагає від неї якісно нового реагування.
І. Бартон [15]	Широкомасштабна, непередбачена подія, яка веде до потенційно негативних результатів. Ця подія і її наслідки можуть спричинити серйозну шкоду всій організації: працівникам, продукції, зв'язкам, фінансам і репутації.

У найзагальнішому випадку для кризової ситуації характерні такі ознаки:

- загроза першочерговим цілям і цінностям;
- ефект раптовості для керівників, відповідальних за подолання кризи;
- гострий дефіцит часу для реагування на загрозу.

Кризові явища і ситуації класифікують за різними ознаками. Розглянемо основні з них.

1. За належністю до країни функціонування суб'єкта управління:

- зовнішні кризові явища, джерело походження яких для суб'єкта перебуває за межами його країни;
- внутрішні кризові явища, що виникають в окремій країні та впливають на функціонування тільки її суб'єктів управління.

2. За рівнем виникнення:

- кризові явища, що виникають на мікрорівні, тобто безпосередньо у суб'єкта управління (підприємства, організації, приватного підприємця);
- кризові явища галузевого (групового) походження, що виникають у групи суб'єктів (галузі).

3. За сферою походження:

- соціально-політичні кризові явища, зумовлені кризовими ситуаціями, що виникають при зміні державою політичного курсу, введенні в дію незапланованих соціальних програм або здійсненні інших акцій, в основу яких покладено соціальні явища;
- адміністративно-законодавчі кризові явища, що виникають при реалізації непередбачуваних адміністративних рішень, що обмежують діяльність суб'єктів управління, а також внаслідок зміни чинного законодавства;
- виробничі кризові явища, пов'язані зі здійсненням будь-яких видів виробничої діяльності;
- комерційні кризові явища, що виникають при реалізації товарів і послуг;
- фінансові кризові явища, що виникають у сфері відносин суб'єкта управління з фінансовими інститутами, а також у результаті змін у фінансовій системі;
- природно-екологічні явища, що виникають внаслідок залежності суспільного виробництва від природно-кліматичних явищ;
- демографічні кризові явища, зумовлені змінами демографічної ситуації;
- геополітичні кризові явища, що мають глобальний характер у результаті міграції робочої сили, появи хвороб, що загрожують людству.

4. За причиною виникнення:

- кризові явища, спричинені невизначеністю щодо майбутнього й характерні для всіх суб'єктів управління;
- кризові явища, зумовлені недостатнім обсягом інформації для прийняття рішень і об'єктивною неможливістю врахування всіх параметрів, необхідних для прийняття оптимальних рішень;
- кризові явища, зумовлені суб'єктивними чинниками — особистими характеристиками менеджера, що аналізує можливість виникнення і ступінь небезпеки кризового явища.

5. За ступенем системності:

- системні кризові явища, наявність яких зумовлена власне системою;
- несистемні (унікальні) кризові явища, не властиві певній системі і ступінь впливу яких може бути зведений до мінімуму.

6. За можливістю прогнозування:

- прогнозовані кризові явища і ситуації, виникнення яких піддається прогнозу на основі існуючих теорій і знань;
- частково прогнозовані кризові явища, що виникають внаслідок форс-мажорних подій.

7. За ступенем реалізації:

- реалізовані кризові явища, наслідки яких несприятливі для суб'єкта управління;
- частково реалізовані;
- кризові явища, що не реалізувалися (не здійснилися) всупереч очікуванню.

8. За адекватністю і наявністю часу для прийняття рішення з антикризового управління:

- прогнозовані кризові явища і ситуації, передбачені передкризовим менеджментом, у результаті чого було завчасно вироблено стратегію управління;
- поточні кризові явища, що не були передбачені, отже, не було вироблено стратегію реагування, у результаті чого суб'єкт управління реагує на них у момент їх виникнення.

9. За ступенем впливу на функціонування суб'єкта управління.

Цей вплив може призвести до таких наслідків: руйнації суб'єкта управління як системи; часткової руйнації системи управління суб'єкта; неістотного впливу на суб'єкт управління.

2. Концепція життєвого циклу підприємства

ЖИТТЄВИЙ ЦИКЛ – сукупність стадій, які проходить підприємство впробігу своєї життєдіяльності від створення до ліквідації, кожна з яких характеризується певною системою стратегічних цілей та завдань, особливостями формування ресурсного потенціалу, досягнутими результатами функціонування

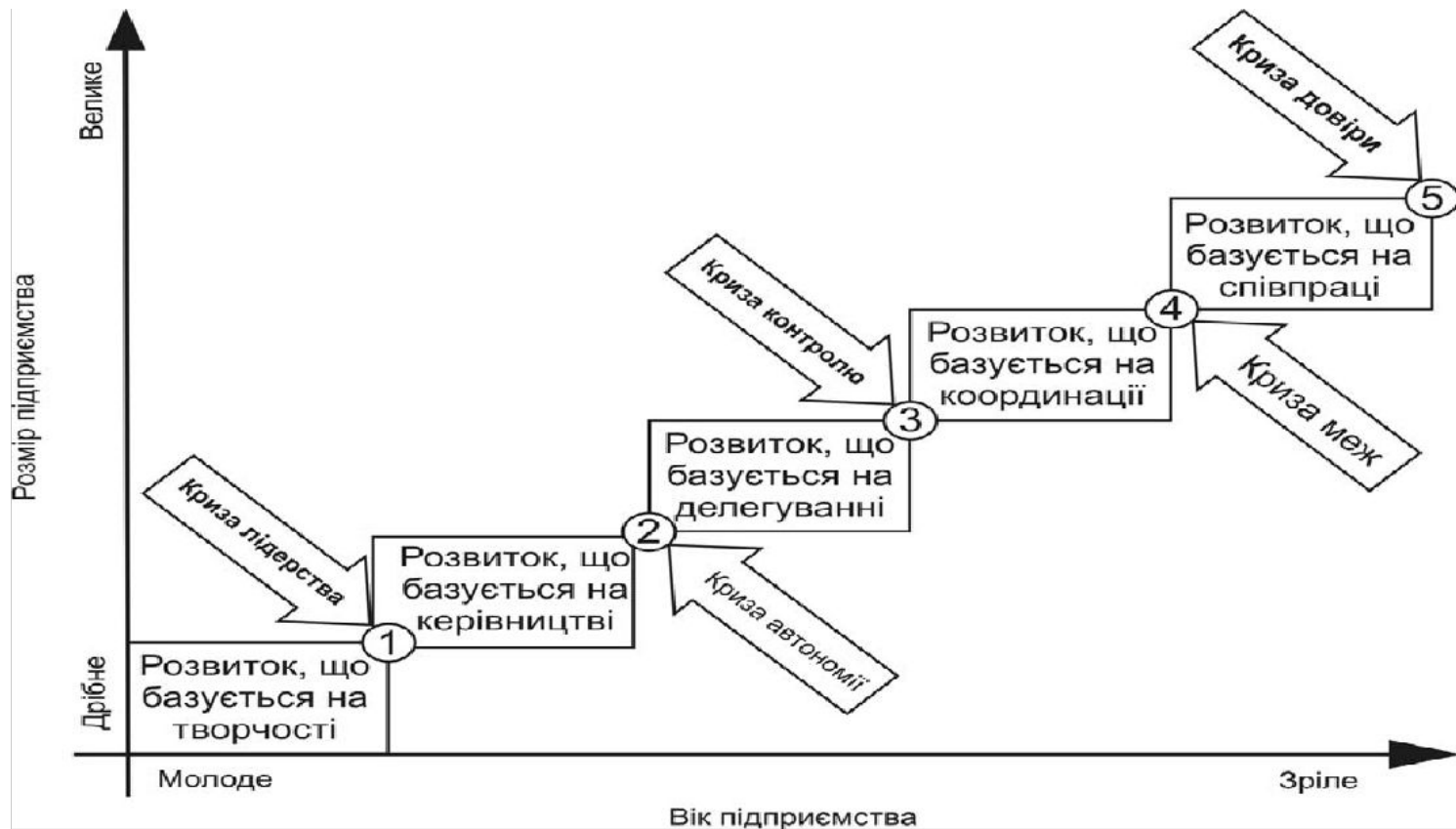

Рис. 1.1 Процес розвитку підприємства через послідовність криз